

Asia: VN/10384/2019 VM212:00/2018

Lausuntopyyntö järjestöjä koskevien valtionavustuskäytäntöjen kehittämisestä ja yhdenmukaistamisesta

1 Taustatiedot

Valitse sopivin vaihtoehto

Yhdistys

2 Ehdotukset järjestöjä koskevien valtionavustuskäytäntöjen kehittämiseksi ja yhdenmukaistamiseksi

Ehdotus 1: Valtionavustustoiminnassa siirrytään uuteen, valtionavustuskäytäntöjen yhdenmukaisuutta edistävään toimintamalliin.

Tuotonjakoministeriöt siirtyvät valtionavustustoiminnan uuteen toimintamalliin ja ottavat käyttöön sitä tukevat valtionavustustoiminnan verkkopalvelut. Tuotonjakoministeriöt siirtyvät toimintamalliin kehittämisprojekteissa siten, että verkkopalvelut ovat kaikkien käytössä vuoteen 2024 mennessä. Valtionavustuskäytännöt yhdenmukaistetaan valtionavustustoiminnan uuden toimintamallin mukaiseksi.

Kannatamme yhtenäisen toimintamallin luomista. On hyvä, että monitahoiset valtionavustusprosessit selkeytyvät ja niitä koordinoidaan paremmin jatkossa. Uuden koordinoitun ja yhdenmukaisemman toimintamallin sekä yhteisten tietojärjestelmäpalveluiden kautta on saavutettavissa toimintaan tehokkuutta ja säästöjä. Näin resursseja jää enemmän varsinaisen toiminnan toteuttamiseen. Erityisesti pidämme tärkeänä systemaattista valtionavustuksia myöntävien tahojen seuranta. Myönnettävät avustukset, niiden seuranta ja tulokset tulee olla tiedossa.

Digitaaliset haku- ja raportointimenettelyt ovat kannatettavia. Käytössä olevien verkkopalveluiden tulee olla saavutettavia ja helppokäyttöisiä. Tämä tulee huomioida jo suunnitteluvaiheessa. Neuvontaa tulee olla saatavilla riittävästi ja hakuohjeiden tulee olla selkeät ja käyttäjäystävälliset. Esimerkiksi avata selkeästi, mitä jossain hakukentässä pyydetään täyttämään. Aiemmin jossain lomakkeen kohdassa on saattanut olla ohjeena sama teksti kuin otsikossa, mikä ei palvele lomakkeen täyttäjää.

Ehdotus 2: Valtionavustustoiminnan vaikuttavuutta suunnitellaan yhdessä uudella tavalla.

Tuotonjakoministeriöt hyödyntävät valtionavustuksia ja niiden käyttöä koskevaa tietoa uudella tavalla valtionavustustoiminnan vaikuttavuuden suunnittelussa, kuten valtionavustusten kohdentamisessa. Sitä varten tuotonjakoministeriöt yhdenmukaistavat valtionavustusprosessejaan ja käyttävät yhteisiä verkkopalveluja. Järjestöt ja valtionapuviranomaiset suunnittelevat valtionavustustoiminnan vaikuttavuutta yhdessä uudessa toimintamallissa, mikä edistää ennakoitavuutta ja jatkuvuutta ja auttaa ottamaan toimintaympäristössä tapahtuvat muutokset entistä paremmin huomioon.

On hyvä, että vaikuttavuuskriteereitä suunnitellaan yhdessä järjestöjen kanssa.

Yhdistysten raportointivelvollisuudet tulee olla selkeät, ennakoitavat ja läpinäkyvät. Muutoksia ei saa toteuttaa yhtäkkiä. Seurantakriteerit tulee olla hakijoiden tiedossa jo hakuvaiheessa. Jos halutaan laajempaa vaikuttavuustutkimusta, tähän tulee myöntää myös resursseja.

Toimintaympäristön äkillisetkin muutokset voivat vaatia toiminnan muuttamista, joten on hyvä, että on riittävästi joustoa. Muutosten ilmoittamisessa on hyvä olla selkeät ohjeet ja joustavat toimintatavat. Ohjeiden tulee olla käytettävissä hakuvaiheessa.

Esityksestä jäi vielä avoimeksi konkreettiset toiminta- ja toteutustavat.

Ehdotus 3: Valtionavustustoimintaan osallistuvien toimielinten tehtäviä ja toimintatapoja yhdenmukaistetaan.

Tuotonjakoministeriöt yhdenmukaistavat valtionavustusten arviointiin ja valtionavustustoimintaan liittyvien neuvottelukuntien, toimikuntien ja jaostojen tehtäviä ja toimintatapoja soveltuvin osin. Tehtävien ja toimintatapojen painopiste on jatkossa valtionavustuspolitiikan arvioinnissa, valtionavustustoiminnan vaikuttavuuden suunnittelussa ja yhdenmukaisten valtionavustuskäytäntöjen jatkuvassa kehittämisessä. Tarkoituksena on lisätä valtionapuviranomaisten ja järjestöjen välistä viestintää ja vuorovaikutusta.

Kannatamme Sosten lausuntoa siitä, että on varmistettava moninaisten avustustenhakijoiden sekä yhteiskuntaa haastavien toimijoiden äänen kuuluminen. Valinnat verkostoihin, työryhmiin ja neuvottelukuntiin tulee olla avoimia, perusteltuja ja moniarvoisia.

On erittäin tärkeää, että järjestöt osallistetaan mukaan ja järjestöjen asiantuntemusta hyödynnetään toiminnan kehittämisessä. Luottamuksen rakentaminen on keskeinen toiminnan laadun ja tehokkuuden varmistamisessa.

Ehdotus 4: Järjestöjen taloutta koskevia valtionavustuskäytäntöjä yhdenmukaistetaan mahdollisuuksien mukaan.

Tuotonjakoministeriöt yhdenmukaistavat järjestöjen taloutta koskevia valtionavustuskäytäntöjään. Yleisavustuksilla rahoitetaan järjestöjen varsinaisen toiminnan bruttokustannuksia. Tuotonjakoministeriöt luovat yhteisen tavan arvioida, miten järjestön kokonaisvarallisuus vaikuttaa valtionavustusten harkinnassa ja myöntämisessä. Tuotonjakoministeriöiden erilaisia omarahoituskäytäntöjä selvitetään lisää ennen ehdotuksen toteuttamista.

On hyvä kehittää varainhankinnan ja rahoituslähteiden yhteensovittamista. Lisäksi tulee huomioida, että järjestöjen oma varainhankinta on useimmiten hyvin vaatimatonta ja satunnaista. Järjestöjen perustoimintaan myönnettävät avustukset tulee olla ennakoitavia ja pitkäjänteisiä, jotta varmistetaan kohderyhmän palveleminen. Julkisen tahon linjaukset varainhankinnasta ovat osin ristiriitaisia. On muistettava, että kaikilla järjestöillä ei ole omia varoja tai muita tuloja, vaan valtionavustus on päärahoituslähde.

On hyvä, että esityksessä huomioidaan hyvien käytäntöjen säilyttämisen tärkeys niin, ettei järjestöjen asema heikkene perusteettomasti ja yhtäkkiä valtionavustuskäytäntöjä kehitettäessä ja yhdenmukaistettaessa.

Ehdotus 5: Järjestöjen toiminnan ja vastuullisuuden arvioinnin perusteita yhdenmukaistetaan.

Tuotonjakoministeriöt soveltavat mahdollisimman yhdenmukaisia toiminnan ja vastuullisuuden arvioinnin perusteita harkitessaan ja myöntäessään yleisavustuksia järjestöille. Perusteita arvioidaan sekä suunnitellun että toteutuneen toiminnan perusteella. Tuotonjakoministeriöt päättävät, kuinka ne soveltavat arviointiperusteita mahdollisine painotuksineen päätöksenteossa.

Pidämme tärkeänä vastuullista valtionavustustoimintaa ja kestäviä rahapelitoiminnan tuottojen käyttöperiaatteita. Valtionavustusta myöntävien tahojen toimintatapojen tulee olla yhtenäiset, selkeät ja läpinäkyvät. Järjestöille tulee myös antaa aito mahdollisuus vaikuttaa tuleviin avustusprosesseihin ja mahdollisuus reagoida muutoksiin. Muutoksiin tulee varata riittävästi aikaa ja niistä tulee tiedottaa hyvissä ajoin.

On hyvä, että on monipuoliset kriteerit, jotta voidaan huomioida eri toimialoilla toimivat järjestöt. On myös tärkeää huomioida, että monen toiminnan vaikutus ja vaikuttavuus on hyvin pitkäjänteistä ja tulokset näkyvät vasta pidemmällä kuin 1-2 vuoden tähtäimellä.

Kannatamme Invalidiliiton lisäysehdotusta esteettömyydestä ja saavutettavuudesta.

Ehdotus 6: Järjestöille voidaan myöntää kaksivuotisia yleisavustuksia harkinnanvaraisesti.

Tuotonjakoministeriöt voivat myöntää järjestöille yksi- tai kaksivuotisia yleisavustuksia harkinnanvaraisesti. Kahdeksi vuodeksi kerrallaan myönnetty yleisavustus ei poista sen saajan vuotuista raportointivelvollisuutta. Järjestöt voivat hakea ensimmäiset kaksivuotiset yleisavustukset vuoden 2024 valtionavustushauissa. Kaksivuotiset yleisavustukset rahoitetaan valtion yhden vuoden talousarviosta.

Kannatamme raportin ehdotuksia ja pidämme erityisen hyvänä ehdotusta monivuotisista yleisavustuksista. Useammalle vuodelle annettavat ohjeelliset avustussuunnitelmat mahdollistavat kaltaisemme valtakunnallisen vammaisjärjestön kohderyhmän eli erityisen tuen tarpeessa olevien ihmisten pitkäjänteisen järjestölähtöisen auttamistyön ja työn kehittämisen ympäröivän yhteiskunnan muutoksessa.

Näemme, että pidemmällä ajalle tehdyt päätökset keventävät hallintoa myös avustusta myöntäville tahoille. Raportointivaatimuksia on myös hyvä suhteuttaa toiminnan laajuuteen ja vakiintumiseen, jotta avustusta saavien järjestöjen työpanos voidaan käyttää optimaalisesti kohderyhmän palvelemiseksi.

Selkeät ja ennakolta tiedossa olevat arviointikriteerit ovat toiminnan suunnittelun lähtökohta, jotta avustuksia voidaan käyttää tehokkaasti. Kannatamme linjausta, että järjestön säännöllisesti toistuva toiminta ja perustyö tulee pääsääntöisesti rahoittaa yleisavustuksella.

Yhtenäisten arviointikriteereiden laatimisessa tulee huomioida järjestöjen moninaisuus, koska valtionavustuksia saava joukko on erittäin laaja ja toimialat poikkeavat toisistaan paljonkin. Avustusten käsittely-, päätös- ja maksatusajat on hyvä olla kohtuulliset, jotta toiminta voi aina käynnistyä mahdollisimman joustavasti uuden toimintavuoden alussa.

Ehdotus 7: Järjestöt välittävät valtionavustuksia edelleen siirron saajille mahdollisimman yhdenmukaisella tavalla.

Valtionavustusten edelleen välittäminen perustuu tuotonjakoministeriöissä valtionavustuslain uudistamisen yhteydessä laadittavaan tulkintaohjeeseen. Tuotonjakoministeriöiden valtionavustusehdot ja -rajoitukset sekä delegointisopimusmallit yhdenmukaistetaan. Samalla varmistetaan, että siirron saajille edelleen välitettyjen valtionavustusten käyttöä koskeva tieto on avointa ja läpinäkyvää valtionavustustoiminnan uuden toimintamallin mukaisesti.

On tärkeää huomioida, että järjestöjen toimintakenttä Suomessa on hyvin moninainen. Esimerkiksi Suomen CP-liitto ry koordinoi ja palvelee yhdenmukaisesti valtakunnallisesti kohderyhmän ihmisiä. Jäsenjärjestöt toimivat valtakunnallisesti, mutta vapaaehtoisvoimin. He ovat lähimpänä kohderyhmän ihmisiä ja useimmat yhdistykset toimivat erittäin niukoin taloudellisin resurssein. Paikallisen toiminnan resurssien lisääminen voisi vahvistaa toimintaa ja tukea kohderyhmän ihmisiä entistä paremmin. Kuitenkin on huomioitava, että vammasta aiheutuvien toimintarajoitteiden vuoksi vapaaehtoiset tarvitsevat palkattujen työntekijöiden tukea. Näin ollen mahdollisten eteenpäin myönnettävien avustusten taso tulisi olla riittävä myös henkilöstöresursseihin. Avustusten hakemisessa tarvittava ammattiosaaminen on myös keskeinen. Kaikessa kehittämistyössä tuleekin huomioida järjestöjen rooli, toimintakenttä ja kohderyhmän tarpeet.

Näemme, että yhdenmukaistamisessa on omat haasteensa: miten huomioida moninaisuus ja toisaalta varmistaa yhdenvertainen avustuspolitiikka ja eri järjestöjen toimintatarpeet.

Ehdotus 8: Tuotonjakoministeriöt uudistavat valtionavustusten käsittelyä.

Tuotonjakoministeriöt uudistavat valtionavustusten käsittelyä järjestämällä sen tiimityönä. Taloustarkastuksen tehtävät on myös perusteltua yhdenmukaistaa vastuineen tuotonjakoministeriöissä. Järjestöjen taloutta ja toiminnan tai hankkeen tuloksellisuutta sekä toimintaympäristömuutoksia koskevaa tietoa hyödynnetään entistä laajemmin valtionavustusprosessien eri vaiheissa.

Kannatamme ehdotusta. Luotettava ja moniammatillinen tiimivalmistelu on hyvä asia, jolloin voidaan parhaimmillaan varmistaa ihmisten tarpeisiin pohjautuva järjestöjen avustusten tasavertainen ja riippumaton valmistelutyö. Tiimityö ei kuitenkaan saa lisätä hallinnon kustannuksia ja vähentää järjestöille myönnettäviä avustuksia.

3 Valtionavustustoiminnan kehittäminen

Yleiset huomiot Järjestöjä koskevat valtionavustuskäytännöt: Ehdotukset niiden kehittämiseksi ja yhdenmukaistamiseksi -julkaisusta

Suomen CP-liitto ry kiittää mahdollisuudesta lausua järjestöjä koskevien valtionavustuskäytäntöjen kehittämisestä ja yhdenmukaistamisesta.

Suomen CP-liitto edustaa syntymästään saakka neurologisesti vammaisia ihmisiä, joilla on cp-vamma, mmc, hydrokefalia tai aikuisiän normaalipaineinen hydrokefalia sekä heidä läheisensä ja koko kohderyhmämme henkilömäärä on arviomme mukaan lähes 100 000 ihmistä. Edustamme erityisen haavoittuvassa asemassa syntymästään saakka olevia neurologisesti vammaisia ihmisiä ja heidän läheisiään. Heidän tuen tarpeensa on elämänmittaista, tiedon ja vertaistuen toteutuminen sosiaali- ja terveysjärjestöjen kautta on korvaamatonta.

Järjestön tarve on lähtenyt alunperin kohderyhmän perheiden erityisestä tuen ja tiedon tarpeesta koskien edustamiamme vammoja. Tämä kuvastaa suomalaista kansalaisjärjestötoimintaa. Vastaavan toiminnan tulee jatkossakin olla lähtökohtaisesti riippumaton julkisen vallan ohjauksesta. Kansalaisten oma hyvinvoinnin eteen tehtävä vapaaehtoistyö tarvitsee resursseja, jonka pitkäjänteinen valtionavustustoiminta on mahdollistanut Suomessa.

Järjestöillä on ruohonjuuritason tietoa esimerkiksi syrjäytymisuhasta ja kuormittumisesta. Perheet ja vammaiset ihmiset tarvitsevat rinnalla kulkijaa, joka ymmärtää vamman aiheuttamia sosiaalisia, fyysisiä ja psyykkisiä kuormitustekijöitä. Järjestöt mahdollistavat toimijuuden, lisäävät yhdenvertaisuutta ja osallisuutta tarjoamalla matalan kynnyksen toimintaa. Tätä tietoa kannattaa hyödyntää myös valtionavustusten kohdentamisesta eniten apua tarvitseville.

Valtionavustustoiminnan kehittämistä koskevat yleiset huomiot

Valtionavustustoiminnan kehittäminen virtaviivaisemmaksi ja huomion kiinnittäminen avun tarpeessa olevien ihmisten järjestölähtöiseen auttamistyöhön luovat hyvät mahdollisuudet huomioida toimintaympäristön muutoksia.

Rahoitusuudistuksen myötä mahdollisesti budjettirahoitukseen siirtyvien avustettavien kohteiden tarkennuksista on myös tärkeää tiedottaa avoimesti ja ajoissa valtionavustuksia saavalle järjestökentälle.

Tässä uudistuksessa on tärkeää luoda aikaa kestävä rakenteet järjestölähtöisen avustustoiminnan mahdollistamiseksi myös tulevaisuudessa.

On hyvä, että tulevaisuudessa halutaan edelleen vahvaa yhteistyötä valtion ja järjestöjen sekä yhdistysten välille sekä vahvistaa yhdistysten osallisuutta ja vaikuttamismahdollisuuksia.

Kannatamme avointa, läpinäkyvää ja vuoropuheluun sekä luottamukseen perustavaa tulevaisuuden valtionavustuskäytäntöä. On tärkeää huolehtia siitä, että moninaisten kansalaisjärjestöjen tukeminen ei vähene rahapelitoiminnan tuottojen vähentyessä.

Silander Marju
Suomen CP-liitto ry